

כ"ב חשוון תשע"ז
22 נובמבר 2016

לכבוד

הוועדה המשותפת לוועדת החוקה,

חוק ומשפט ולוועדת החוץ והביטחון לדיון בהצעות חוק ההסדרה

הנדון: אין חוק הסדרה בלי פגיעה קשה בבית המשפט העליון

אני ד"ר רונית לוין-שנור, מבית ספר רדזינר למשפטים, המרכז הבינתחומי הרצליה. יש לי היכרות מעמיקה ומקיפה עם דיני הקניין, כולל ההיבטים הבין-לאומיים והחוקתיים שלהם. שירתתי בפרקליטות הצבאית כיועצת משפטית בתחום המקרקעין באזור יהודה ושומרון, וכיום אני רס"ן במילואים.

יו"ר הקואליציה, חה"כ דוד ביטן, הצהיר כי "בתהליך החקיקה לא נפגע בבית המשפט העליון" (16.11.16).

אני רוצה להסביר מדוע להשקפתי, הצעת החוק הזו, אם תאושר, בהכרח תפגע בבית המשפט העליון, והפגיעה תהיה קשה ביותר.

הצעת החוק לא תכשיר מבחינת המשפט הבין-לאומי את ההתנחלויות שעניינן אמור להיות מוסדר עם ההצעה. היא גם לא תכשיר, בעיני המשפט הבין-לאומי, את הפגיעה בבעלי הקרקע הפלסטיניים. מתנגדי ההתנחלויות ובעלי הקרקע הפלסטיניים יוכלו להמשיך ולטעון את טענותיהם, גם אם החוק יאושר, ובמידה רבה ביתר שאת. אין שום ספק שמבחינת המשפט הבין-לאומי משמעותה של הצעת החוק היא שישראל מקצינה עוד את עמדותיה והתנהגותה ביחס לסכסוך, ומכאן ההשלכות הבין-לאומיות הצפויות למהלך זה. כמו כן, הצעת החוק אם תאושר סוללת את הדרך באופן ישיר לתביעת בעלי הקרקע מול טריבונלים ומוסדות בין-לאומיים שעד היום נמנעו מלהתערב.

ד"ר רונית לוין-שנור

המרכז הבינתחומי הרצליה | בית ספר רדזינר למשפטים

ת.ד. 167 הרצליה, 46150 | טל: 09 9602913 | פקס: 09 9513075 | ronit.levineschnur@idc.ac.il

אבל מבחינת המשפט הפנימי, משמעותה של הצעת החוק היא אחרת. נשים בצד את ההוראה העוסקת בביטול למפרע של צווים שיפוטיים, כלומר את השאלה האם ההצעה תחול על עמונה או לא. נתמקד בגוף ההצעה ובמנגנון שהיא מקימה להפקעה מיידית של כל קרקע פרטית עליה הוקמה התיישבות ישראלית באזור.

אם בית המשפט יפעל בהתאם לחוק ההסדרה, כלומר, ישיר את תוקפו, באחת יאבד לו כל הסטטוס הבין-לאומי שלו הוא זוכה. בית המשפט העליון בישראל ייפגע באופן אנוש, כיוון שיפסוק באופן הסותר חזיתית ומהותית את הדין הבין-לאומי. המאמצים הכבירים שנעשו עד היום, למשל, בפרשת הקמת גדר הבטחון, להמנע מהתנגדות חזיתית שכזו, יירדו לטמיון ובית המשפט יאבד את יוקרתו ומעמדו הבין-לאומיים.

אם בית המשפט יפעל שלא בהתאם לחוק ההסדרה, כלומר, יפסול את תוקפו בהיותו נוגד את ההגנה החוקתית על הקניין הקבועה בסעיף 3 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ואת עקרונות היסוד של השוויון בפני החוק וכיבוד שלטון החוק, הרי שהמתקפה על בית המשפט מצד מצדדי החוק, מצד הכנסת או חלקים ממנה, מצד הציבור בישראל או חלקים ממנו, תהיה קשה וחמורה, תוך פגיעה חמורה באמון הציבור במוסד חשוב וחיוני זה ובמעמדו העצמאי כמגן הדמוקרטיה והכללים החוקתיים.

מכאן, שכך או כך, הצעת החוק, בלי קשר לסעיף ביטול הצווים השיפוטיים למפרע ולעמונה בפרט, תפגע פגיעה – קשה וחמורה, דרמטית ומהותית – בבית המשפט העליון. ולפיכך, נאמנה על הקואליציה, כפי שאמר ח"כ ביטן, שלא תוסיף ותקדם את ההצעה.

בברכה,

ד"ר רונית לוין-שנור